

Säkyän kunta

Talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2025–2027 valmisteluohjeet

Kunnanhallitus 17.6.2024

Sisällysluettelo

1	Suunnitteluperusteet	2
	Talousarvion ja -suunnitelman perusta.....	2
2	Hallintokuntien talousarvioesitykset	3
2.1	Kunnan talousarvion kokoaminen.....	3
2.2	Alustavien talousarvioesitysten laadinta.....	3
2.3	Talousarvioesitysten rakenne	3
2.4	Tuloarviot ja määrärahat.....	4
2.5	Investoinnit	5
3	Muut ohjeet	5
4	Aikataulu	7

1 SUUNNITTELUPERUSTEET

Talousarvion ja -suunnitelman perusta

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuusto hyväksyy vuoden loppuun mennessä kunnalle seuraavan vuoden talousarvion sekä kolmea tai useampaa vuotta koskevan taloussuunnitelman. Talousarviovuosi on suunnittelukauden ensimmäinen vuosi. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään tuloarvioiden ja määrärahojen lisäksi kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa tai niiden hyväksymisen yhteydessä on päätettävä toimenpiteistä, joilla edellisen vuoden taseen osoittama alijäämä ja talousarvion laatimisvuonna kertyväksi arvioitu alijäämä suunnittelukaudella katetaan. Talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvio on valtuuston keskeisin kunnan toiminnan ja talouden ohjausväline. Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää valtuusto. Muut toimielimet ohjaavat palvelu- ja viranomaistoimintaansa omilla käyttösuunnitelmillaan, jotka **tarkentavat** valtuuston hyväksymää talousarviota.

Hintojen ja korkojen nousu on vähentänyt investointeja ja kotitalouksien kulutusta. Valtiovarainministeriö onkin ennustanut, että Suomen talous ei kasva vuonna 2024 viime vuoden pro-sentin laskun jälkeen. Inflaation hidastuminen ja korkojen kääntyminen laskuun yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa lisäävät kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja ja kulutusta. Myös investoinnit kääntyvät kasvuun vuonna 2025. Hallituksen sopeutustoimet vähentävät kotimaista kysyntää, nostavat hintoja ja heikentävät talouskasvua vuosina 2025 ja 2026. BKT kasvaa 1,6 prosenttia vuonna 2025 ja 1,5 prosenttia vuonna 2026. Työllisyys laskee hieman vuonna 2024, mutta kasvaa vuodesta 2025 lähtien kysynnän kasvun ja työllisyystoimien seurauksena. Vuonna 2026 15–64-vuotiaiden työllisyysaste on 74,5 prosenttia ja työttömyysaste 6,7 prosenttia. Ilman lisätoimia julkisyhteisöjen alijäämä syvenee tänä vuonna entisestään ja asettuu yli 3,5 prosentin suhteessa BKT:hen. Hallituksen riihessä päättämien toimien seurauksena alijäämä on vuodesta 2025 alkaen alle 3,0 prosenttia suhteessa BKT:hen. Riihipäätösten johdosta velkasuhteen kasvu hidastuu ja velkasuhde jää alle 85 prosentin vuonna 2028.

Kuntahallinnon rahoitusasema heikkeni viime vuonna lähes 1,4 mrd. euroa alijäämäiseksi. Kuntahallinnon synkät luvut aiheutuivat etenkin kulutusmenojen ennakoitua suuremmasta tasosta. Alijäämän kasvun kaikista taustoista ei ole tässä vaiheessa kuitenkaan varmuutta, sillä sote-uudistuksen vuoksi useimmat tulo- tai kuluerät eivät ole verrannollisia aikaisempiin vuosiin. Kuntahallinnon tilanne näyttää tulevana vuosina synkkenevän entisestään menojen kasvaessa tuloja nopeammin, vaikkakin hallituksen kevään 2024 kehysriihipäätösten nettovaikutus on kuntahallintoa vahvistava. Kuntahallinnon alijäämän suhteessa BKT:hen arvioidaan pysyvän vuonna 2024 viime vuoden lukemissa eli 0,5 prosentissa. Kuntahallinnon suurimman kuluerän muodostavat henkilöstökustannukset, joita sopimuskorotukset nostavat n. 3 prosenttia vuonna 2024. Samanaikaisesti henkilöstökustannusten kasvua hillitsee kuitenkin työttömyysvaikutusmaksun alentaminen, jonka vaikutus ulottuu myös verotuloihin positiivisesti.

Talouden alavireisyys laskee kuntien saamia yhteisöverotuloja vuonna 2024, mutta muiden kuntien verolajien arvioidaan kehittyvän suotuisasti. Kunnallisverotuloja nostaa mm. keskimääräisen kunnallisveron nousu ja kiinteistöverotuloja hallituksen päätös nostaa maapohjien verotuksen alarajaa. Kuntien saamat tulonsiirrot valtiolta laskevat sote-siirtoon liittyvän tarkistuksen sekä hallitusohjelman mukaisen valtionosuuksiin tehtävän indeksisäästön vuoksi. Kuntahallinnon alijäämä syvenee vuonna 2025 1,7 miljardiin ja vuosina 2026–2028 noin 2 miljardiin euroon. Kuntahallinnon kulutusmenot kasvavat ennustevuosina pääasiassa hintojen kasvun vauhdittamana. Vuosina 2025–2027 kunta-alan ansiokehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle sovitun palkkausjärjestelmien

kehittämisohjelman vuoksi. Kulutuksen volyymikehitys jää tarkasteluvuosina pääasiassa laskevaksi, sillä koulutuksen palvelutarve pysyy painelaskelmassa alenevana syntyvyyden laskun ja ikäluokkien pientymisen vuoksi. Poikkeuksen laskevaan kulutuksen volyymikehitykseen muodostaa vuosi 2025, jolloin kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä, ja samalla kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan.

Talouden tasapainon suunnitelman 2025–2030 jalkauttaminen käytäntöön

Kunnanvaltuusto on kokouksessaan 10.6.2024 merkinnyt tiedoksi talouden tasapainon suunnitelman, sekä päättänyt kahden koulun lakkauttamisesta vuosina 2025 ja 2028.

-Talousarvion 2025 valmistelun aikana laaditaan yksityiskohtaiset talouden ja toiminnan suunnitelmat sekä tasapainotussuunnitelman että sivistystoimialan palvelurakennesuunnitelman toimenpiteistä, jotka koskevat vuotta 2025 ja samalla valmistaudutaan vuosien 2026–2030 muutoksiin. Mukaan lukien valtuuston päättämät kouluverkon muutokset ja niistä aiheutuvat vaikutukset ja taloudellisuutta parantavat mahdollisuudet muussa toiminnassa.

-Tavoitteena on, että tuloveroa ei koroteta vuodelle 2025.

-Palveluverkon muutosten vaikutukset henkilöstömäärään ja kiinteistöihin tulee huomioida jo vuodelle 2025.

-Toimialat huomioivat ja vievät yksityiskohtaisesti käytäntöön:

- talouden tasapainon suunnitelmassa 2025–2030 esittämänsä muutokset,
- sivistystoimialan palvelurakennesuunnitelman 2024 sisällön sekä
- valtuuston 10.6.2024 tekemän päätöksen kouluverkon supistamisesta.

2 HALLINTOKUNTIEN TALOUSARVIOESITYKSET

2.1 Kunnan talousarvion kokoaminen

Lautakunnat valmistelevat alustavat käyttötalouden talousarvioehdotuksensa kunnanhallitukselle syyskuun 2024 loppuun mennessä. Sisäisiä palveluja (siivous- ja ruokapalvelut) tuottavien kustannuspaikkojen talousarvioehdotukset valmistellaan 6.9.2024 mennessä. Säskylän kunnan talousarvio ja suunnitelma kootaan näiden ehdotusten pohjalta.

Alustava talousarvioehdotus voidaan käsitellä lautakunnassa uudelleen, mikäli kunnanhallitus/kunnanjohtaja pitää sitä tarpeellisena talouden tasapainottamisen vuoksi.

2.2 Alustavien talousarvioesitysten laadinta

Lautakunnat valmistelevat kunnanhallitukselle annettavan tehtäväaluekohtaisen talousarvioesityksen niin, että tekstit voidaan siirtää suoraan lopulliseen talousarviokirjaan. Käyttötalousohan pohjat löytyvät Teamsistä: Kunnan taloustiimi/ Tiedostot/ Talousarvio 2025/ Käyttötalous/ Pohjat. Jokaiselle tehtäväalueelle on oma käyttötalousohan pohja, jossa on valmiina vuoden 2024 talousarvion tiedot.

Talousarvion tekstit laaditaan tiiviissä ja selkeässä muodossa.

Valmistellut talousarvioesitykset tallennetaan **Teamsiin**: Kunnan taloustiimi/ Tiedostot/ Talousarvio 2025/ Käyttötalous/ Valmiit. Alustavia talousarvioesityksiä ei ole tarpeellista toimittaa paperisina talousohan sihteerille.

2.3 Talousarvioesitysten rakenne

Talousarvion käyttötalousohan rakenne noudattaa Kuntaliiton suositusta kunnan ja kuntayhtymän talousarviosta. Suosituksen mukaan käyttötalousohan osassa on tehtäväalueittain seuraavat osat:

Palvelusuunnitelma

Palvelusuunnitelmassa esitetään kuntalaisten hyvinvointia koskevat tavoitteet tehtäväalueella. Sillä konkretisoidaan ja tarkennetaan kuntastrategian palvelujen kehittämistä koskevia linjauksia. Palvelusuunnitelmassa esitettävät tavoitteet ohjaavat tehtäväkohtaista tavoiteasettelua. Palvelusuunnitelmassa on otettava kantaa suunnittelukaudella (v. 2025–2027) tiedossa oleviin merkittäviin toiminnallisiin ja taloudellisiin muutoksiin. Palvelusuunnitelmassa on huomioitava myös tehtäväalueen riskit ja niiden hallinta, jotta voidaan varmistua tavoitteiden saavuttamisesta.

Tavoitteet ja tunnusluvut

Talousarvioon tulee lisätä mitattavia tavoitteita. Mitattavien tavoitteiden tulee olla sekä taloudellisia että laadullisia.

Kuntalain mukaan talousarvioon otetaan mukaan valtuuston hyväksymät tavoitteet. Tavoitteet jaetaan vaikuttavuus- ja tuotantotavoitteisiin. Valtuuston tehtäväalueelle asettamat tavoitteet ovat ensisijaisesti vaikuttavuustavoitteita. Lautakunta valmistelee ja esittää tavoitteet ja tavoitteiden saavuttamisen mittarit valtuuston hyväksyttäväksi.

Vaikuttavuustavoitteet voivat määrittää joko palvelutoiminnan aikaansaamaa muutosta asiakkaan hyvinvoinnissa tai palvelun laatua, jota arvioidaan palvelun saatavuutena, riittävyysnä, kohdentuvuutena tai asiakastyytyvyytenä. Vaikuttavuustavoitteita voidaan asettaa joko asiakas-, asiakasryhmä- tai tehtäväkohtaisesti.

Tuotantotavoitteita ovat esimerkiksi tuotantovälineiden investointitavoitteet, pääoman sijoittamista koskevat tavoitteet ja toiminnan uudelleen organisoimista koskevat tavoitteet.

Perustelut

Perusteluissa selvitetään tarkemmin palvelutarpeisiin, tavoitteiden asettamiseen sekä niiden saavuttamiseen liittyviä haasteita ja epävarmuustekijöitä suunnittelukaudella (v. 2025–2027). Perusteluissa tehdään lisäksi selkoa toiminnan painopisteistä ja kehittämistarpeista sekä arvioidaan voimavarojen riittävyyttä muun muassa henkilöresurssien, toimitilojen ja muiden tuotannon tekijöiden osalta.

Perustelutiedoissa esitetään lisäksi tehtäväalueen arvioitu henkilöstömäärä 31.12.2024. Henkilöstön määrään lasketaan kokoaikaiset, osa-aikaiset ja työllistetyt viranhaltijat ja työntekijät, joiden oletetaan olevan 31.12.2024 toistaiseksi voimassa olevassa tai määräaikaisessa palvelussuhteessa kuntaan. Henkilöstö listataan käyttösuunnitelmaan nimikkeittäin. Mikäli henkilön työaika poikkeaa 31.12.2024 säännöllisestä viikkotyöajasta, merkitään, kuinka monta prosenttia henkilön työaika on ollut kokonaistyöajasta.

Tuloarviot ja määrärahat

Alustavissa talousarvioesityksissä esitetään tehtäväalueittain käyttötalouden tuloarviot (toimintatulot) ja määrärahat (toimintamenot). Lisäksi esitetään koko lautakunnan käyttötalouden tulot ja menot talousarviovuonna.

Käyttötalousosaan otetaan tuloarviot varainhoitovuoden aikana suoritteiden luovuttamisesta saatavista tuloista ja muista tehtävälle kuuluvista tuloista. Määräraha osoitetaan vain niiden tehtävän suorittamisesta aiheutuvien menojen kattamiseen, joihin toimitelmin voi itse vaikuttaa.

Määrärahan ja tuloarvion lisäksi esitetään määrärahaan sisällyttämättömät laskennalliset erät, jotta tehtävän kokonaiskustannusten laskeminen on mahdollista. Taloussihteeri vastaa poistojen ja laskennallisten erien arvioinnista ja talousarvioon kirjaamisesta.

2.4 Tuloarviot ja määrärahat

Toiminta- ja muut tulot

Voimassa olevia maksuja korotetaan kustannustason muutosta vastaavasti.

Toimintamenot

Vuoden 2025 talousarviota laadittaessa tavoitteena on nettomenojen (toimintakate) määrän säilyminen enintään vuoden 2024 tasolla.

Yksityiskohtaista valmistelua sovitetaan yhteen johtoryhmässä alkusyksyllä 2024.

Palkat ja henkilöstösivukulut

Kunta-alan virka- ja työehtosopimus 2022–2025 on voimassa 1.5.2022–30.4.2025. Vuoden 2025 palkkojen korotukset eivät ole kaikilta osin vielä tiedossa.

Henkilöstösivukulujen määrästä antaa tarkemman ohjeen taloussihteeri.

2.5 Investoinnit

Taloussuunnitelmaan valmistellaan tulevaa kolmea vuotta eli vuosia 2025–2027 koskevat investoinnit. Valmistelun pohjana on voimassa oleva investointisuunnitelma vuosille 2024–2026.

Vuoden 2024 talousarviossa poistojen määrä on 2.486.380 euroa, poistot vuonna 2023 olivat noin 2.380.000 euroa eli poistojen euromäärä kasvoi yli 100.000 e. Kunnan talouden kestävyys näkökulmasta vuosittainen poistomäärä tulee saada laskevan suuntaiseksi. Investoinnit tulee pystyä tekemään kokonaan ilman lainanottoa, poistorahoituksella. Eli investointien kokonaismäärä tulee rajoittaa. Ja tämän kokonaismäärä sisällä tulee sitten tehdä priorisointia.

Vuoden 2024 talousarviossa investointeihin on varattu 2,83 Me ja vuoden 2025 taloussuunnitelmassa on ennakoitu 2,53 Me investointeja.

Kunnanhallitus asettaa talousarvion 2025 valmisteluvaiheen investointien kokonaismäärän ylärajaksi 2,4 Me.

Vesihuoltolaitos

Kunnanhallitus antaa edelleen ohjeen tekniselle toimialalle /tekniselle lautakunnalle:

- Vuoden 2025 talousarvioon varataan investointiosaan määrärahaa verkostojen uusimiseen.
- Vesihuoltolaitoksen taksaa tulee korottaa vuoden 2025 alusta lukien niin, että vesihuoltolaitoksen ylijäämä kasvaa. Perusteena vähentynyt vesihuoltolaitoksen ylijäämän määrä ja lisätyt investoinnit vesihuoltolaitoksen verkostoihin.

Rakennusinvestoinnit

Tekninen lautakunta kokoaa erikseen rakennushankkeita koskevat investointisuunnitelmat. **Toimialajohtajien** tulee toimittaa mahdolliset uudet investointiesityksensä tekniselle lautakunnalle niin, että se voi ottaa ne huomioon omassa valmistelussaan kesän 2024 aikana.

Investointiesitysten on perustuttava hankesuunnitelmaan, josta käy ilmi hankkeen tarpeellisuus, toimintojen ja tarpeellisten tilojen laajuus. Hankesuunnitelman laadinnasta vastaa se hallintokunta, jonka tehtäväalueelle hanketta suunnitellaan.

Käyttöomaisuusinvestoinnit

Rakennushankkeiden ohella myös muut käyttöomaisuushankinnat kohdistetaan investointiosaan. Myös niiden tarpeellisuus tulee asianmukaisesti perustella.

Vähintään **10.000** euron (alv=0) suuruiset käyttöomaisuuden (koneet, laitteet ja muu irtain omaisuus) hankinnat kohdennetaan investointeihin ja niitä koskevat esitykset tehdään alustavan talousarvioesityksen yhteydessä eroteltuna käyttötalouteen kohdistuvista hankinnoista.

Muut hankinnat

Kertapoistoiset, alle **10.000** euron arvoiset kalusto- ja laitehankinnat kohdistetaan käyttötalousosaan kalustojen hankintaan.

ICT-hankinnat (tietotekniikka) tehdään keskitetysti talouden ja hallinnon toimialalla. Niitä koskevat esitykset on annettava alustavien talousarvioesitysten yhteydessä kunnanhallitukselle.

3 MUUT OHJEET

Tilitaso

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on antanut suosituksen kunnan ulkoisen kirjanpidon tilikarttamalliksi. Alustavat käyttösuunnitelmat valmistellaan kunnan voimassa olevan tilikartan ja tilinumeroinnin pohjalle tilitasolla. Tilikartta-malli on tarvittaessa saatavissa taloussihteereiltä.

Arvonlisäverot

Tarvikkeiden ja palveluiden hankintaan liittyviä alv-osuuksia ei sisällytetä budjetoitaviin euroihin.

Sisäiset palvelut

Sisäisiä palveluja ovat siivous- ja ruokahuoltopalvelut. Sisäisen suoritteen laskutuksen on perustuttava ”tilaajan” ja ”tuottajan” sopimaan hinnoitteluun. Ostajayksikön on voitava vaikuttaa laskutettavien suoritteiden määrään. Sisäisiä palveluja tuottavien kustannuspaikkojen talousarvioehdotukset valmistellaan 6.9.2024 mennessä. Taloussihteeri syöttää sisäisten palvelujen erät keskitetysti.

Vyörytys- / kustannuslaskennalliset erät

Vyörytettävät menot ja tulot ovat kustannuslaskennallisia eriä, jotka kohdistetaan eri tehtäväalueille, palvelualueille ja kustannuspaikoille laskennallisen jakoperusteen mukaan. Vyörytyserät eivät sisälly yksikön määrärahoihin. Taloussihteeri vastaa niistä keskitetysti.

Hallintokunnat eivät budjetoikiinteistöhoitoon (lukuun ottamatta em. siivouspalveluita) liittyviä summia omiin käyttösuunnitelmiinsa. Kiinteistöhoitoon liittyvät erät otetaan kuitenkin huomioon yksikön kustannuslaskennallisina erinä, jotka vaikuttavat mm. yksikköhintoihin (esimerkiksi hoitopäivän hintaan).

Kustannuslaskenta

Alustavassa talousarvioesityksessä esitetään tarvittaessa euromäärien ohella toimintaa ja taloudellisuutta kuvaavia suoritetietoja (esim. euroa / hoitopäivä). Suoritteiden yksikköhintojen laskettaessa ja esittäessä käytetään yhtenäisiä laskentaperiaatteita niin, että tiedot ovat johdonmukaisia ja vertailukelpoisia mm. eri vuosien välillä vertailtaessa.

Suoritetietoja (esim. euroa/hoitopäivä) alustavissa käyttösuunnitelmissa esitettäessä käytetään pääsääntöisesti siis vuoden 2023 tilinpäätöksen mukaisia kustannuslaskennallisia eriä.

Talousarvioesitykseen sisältyvien taloudellisten tietojen koonti ja esittäminen

Talousarvio valmistellaan hajautetusti suoraan talousarvio-ohjelmaan (Accuna) niin että kukin hallintokunta vastaa omien tietojensa koonnista ja tallentamisesta.

Suunnitelma vuosien tallentaminen suoritetaan keskitetysti taloustoimistossa. Hallintokuntien tiedot tulee olla syötettynä ohjelmaan syyskuun 2024 loppuun mennessä (siivous- ja ruokapalvelujen kustannuspaikat 6.9.2024 mennessä).

Kuntakonserni

Valtuuston hyväksymän (15.9.1997 § 81) konserniohjeen mukaan valtuusto hyväksyy tavoitteet talousarviossa ja taloussuunnitelmassa koko kuntakonsernille. Konserniin kuuluvat yhteisöt toimivat osaltaan valtuuston asettamien tavoitteiden toteuttajina.

Säkylän kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen on toimintasuunnitelmissaan otettava huomioon emoyhteisön talouden resurssit. Muutoin **yhteisöt noudattavat kunnanhallituksen antamia vuoden 2025 talousarvion laadintaohjeita soveltuvin osin.**

Lisäohjeet

Talousarvion laadinnasta säädetään kunnan Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen (kh 13.3.2023) luvussa 4.1.3. Lisäksi talouden ja hallinnon toimiala antaa tarvittaessa talousarvion valmisteluun liittyviä lisäohjeita.

4 AIKATAULU

Alustavat talousarvioesitykset

Toimielimet käsittelevät alustavat talousarvioesitykset syyskuussa 2024.

Alustavien talousarvioesitysten tulee olla tallennettuna **Teamsiin**: Kunnan taloustiimi/ Tiedostot/ Talousarvio 2025/ Käyttötalous/ Valmiit, sekä tuloarvio- ja määrärahaesitysten syötettynä Accuna Budjetointi -ohjelmaan syyskuun 2024 loppuun mennessä (siivous- ja ruokapalvelukustannuspaikat 6.9.2024 mennessä).

Talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2025–2027

Valtuusto hyväksyy lopullisen talousarvion vuodelle 2025 vuoden 2024 loppuun mennessä.

Tavoitteena on, että vuoden 2025 talousarvio hyväksytään jälleen samassa valtuuston kokouksessa kuin veroproositit, eli 11.11.2024.

Hallintojohtaja antaa toimialueilla tarkempia ohjeita aikataulusta.

Talousarvion täytäntöönpano

Kunnanhallitus antaa marraskuun loppuun mennessä talousarvion täytäntöönpano-ohjeen.

Hallintokunnat hyväksyvät talousarvion täytäntöönpano-ohjeen mukaisesti käyttösuunnitelman, jossa ne tarkentavat valtuuston hyväksymää talousarviota. Toimielimien on hyväksyttävä käyttösuunnitelmat 31.12.2024 mennessä.